

PREDICATIE over Genesis 15: 17 – 21

GOD SLUIT HET VERBOND

Psalm 50: 1

Wet des Heeren

Psalm 50: 3, 6

Lezen Ps. 105: 1 – 12

Psalm 111: 4, 5 en 6

Tekst: Genesis 15: 17 – 21

En het geschiedde dat de zon onderging en het duister werd, en zie, daar was een rookende oven en vurige fakkel, die tusschen die stukken doorging. Te dienzelfden dage maakte de Heere een verbond met Abram, zeggende: Uwen zede heb Ik dit land gegeven, van de rivier van Egypte af tot aan de groote rivier, de rivier Prath; den Keniet, en den Keniziet, en den Kadmoniet, en den Hethiet, en den Feroziet, en de Refaieten, en den Amoriet, en den Kanaäniet, en den Girgasiet, en den Jebusiet

De vorige keer hebben wij een begin gemaakt met de verbonds sluiting van God met Abram. We zagen, dat Abram op zijn geloofsbezwaren twee tekenen kreeg. In de eerste plaats het getal der sterren om zijn geloof te stutten ten aanzien van zijn nageslacht. Zo talrijk zou zijn nakomelingschap zijn. In de twee de plaats de verbondssluiting ten aanzien van het land, dat hij beërven zou. Deze verbondssluiting was Abram direct duidelijk, maar ons niet. Wanneer in het Oosten twee mensen een verbond gingen sluiten, werden de offerdieren door midden gedeeld en een pad tussen deze delen gelaten. Beide partijen in dit verbond gingen dan langs dit pad tussen de delen van deze offerdieren door. Daarmee betuigden zij, dat zij bij elkander behoorden en dat zij, ieder voor zich, de vloek Gods inriepen, wanneer zij de verbondsbeloften niet zouden houden.

Alvorens deze verbondssluiting plaats vond, viel Abram in een diepe slaap, waarin hij de allerverschrikkelijkste smarten mee maakte in zijn ziel ten aanzien van zijn nageslacht. Profetisch maakt hij door, wat Israel in de ijzeroven van Egypte zou doormaken, hoe het geslagen en getrapt zou worden. Maar ook zagen zij, dat deze verdrukking tijdelijk en voorbijgaand zou zijn, omdat het na omstreeks vierhonderd jaren, onder leiding van Jozua, het beloofde land Kanaän zou binnengaan, wanneer de maat der ongerechtigheid der Amorieten zou vol zijn. Op dit punt moesten wij de vorige keer afbreken.

Abram heeft tot de avond gewaakt en het gevogelte weggejaagd. Toen is hij in een diepe slaap gevallen. Nu word Abram wakker. En het is stikdonkere nacht. Wat ziet hij dan? Dat zegt het 17de vers: Daar was een rookende oven en een vurige fakkel, die tussen de stukken doorging. Deze rookende oven hebben wij ons voor te stellen als een zich naar boven toe vernauwende cylinder, die twee verdiepingen heeft. De benedenste, waarin het vuur gestookt wordt en de bovenste, waarin de materialen werden gelegd die moesten worden gebakken.

Deze rokende oven van cylinderachtige vorm heeft twee dingen, waarop onze tekst de aandacht vestigt. De rookwolken slaan er uit en binnenin en er bovenuit is een pluim van vuur. U ziet het voor U: Een naar boven toe zich vernauwende cylinderachtige oven, dikke rookwolken, die er uit slaan en daar in het midden zien we een vuurvlam, die er uitslaat. Het wonderlijkste is, dat deze oven zich beweegt en tussen die stukken van de offerdieren doorgaat.

Wat betekent dit alles? De vorige maal zagen wij reeds, dat Abram dit verbondsceremonieel zeer goed begreep. Want deze verbondsceremonieën werden niet voor het eerst gebruikt hier bij de verbondssluiting met Abram, maar waren algemeen Oosters gebruik. Zoals straks gezegd, werd, na de slachting en de deling der helften der offerdieren, het verbond gesloten, doordat de mensen, die dat verbond sloten, er tussen door gingen. Dat heeft drieërlei betekenis.

In de eerste plaats: Het verbond rust in en wordt vastgemaakt aan de dood van het offerdier. Wij zagen reeds de vorige keer de heerlijke waarheid oplichten, dat er geen leven met God in het verbond mogelijk is dan in Hem, die dat verbond in zijn dood vastmaakt. Van Christus in Zijn dood is dit geslacht offerdier een schaduw. De dood van de Middelaar is de bron van leven geworden voor Zijn ganse Kerk.

In de tweede plaats betekent het doorgaan tussen deze offerdieren, dat deze beide mensen tot elkander zeiden: Zoals deze twee helften der offerdieren precies bij elkander behoren, zo behoort gij bij mij, en ik bij u. Wij kunnen niet buiten elkander. Ten derde: zo gij of ik één van de geloften, plechtig afgelegd bij deze verbondssluiting, niet nakomt, dan moge het mij of u vergaan, zoals het deze offerdieren vergaan is, n.l. dat wij middendoor gedeeld worden, dat wij door het wraakwaard Gods worden opgespleten.

Wanneer wij dit verbondsceremonieel goed op ons laten inwerken, wordt het ons ook een heel stuk duidelijker. Want dan zien wij, dat God zelf, weliswaar in het tegen van Zijn tegenwoordigheid in deze oven, dat God zelf als eerste Bondgenoot tussen de stukken van de offerdieren doorgaat. Wij letten dan eerst op het teken van Zijn tegenwoordigheid. Deze rokende oven spreekt hier de taal Gods. De oven, de rook en het vuur spreken van

de levende God. In een rokende vuurgloed openbaarde Zich de Heere aan Abram. Het is, alsof wij hier een voorspel horen van de latere en nadere verbondssluiting van God met het volk Israel bij de Sinai. Ook daar veranderde de berg des Heeren in een rokende oven. Daar moge dan voor het woord oven smeltoven gebruikt zijn, zakelijk maakt het geen verschil, dat wij in deze zich naar boven toe vernauwende cylinder een beeld zien van de Sinai, die zich naar boven vernauwt. Ook deze wordt geheel bedekt door rook bij de tekenen van de majesteit Gods. Haar alle kanten slaat deze berg vuur en bliksemstralen uit, om het volk onder de indruk te brengen van de hoge majesteit en de verschrikkelijkheid Gods. Ook zij zullen weten, dat God een heilig God is. Wij lezen toch in Exodus 19 vers 18: En de ganse berg Sinai rookte, omdat de Heere op dezelve nederkwam in vuur, en zijn rook ging op als rook van een oven en de ganse berg beefde zeer.

Het is alsof hier met de sluiting van het verbond met Abram reeds een voorproef wordt gegeven van de Sinai. Niet alleen het volk Israel had nodig een indruk te hebben van de hoge en verheven majesteit Gods, maar ook zijn knecht Abram. Hoe vriendelijk de Heere zich ook uitliet aan Zijn knecht, hoe buitengewoon neerbuigend Hij hem ook behandelde, welke kostelijke belofte Hij hem ook toezegde, hoezeer Hij met hem handelde als met een vriend,

Abram zal weten dat God en heilig en majestueus God is. Zijn verbondsluiting gaat ook hier gepaard met indrukwekkende tekenen.

Zo openbaart Zich de Heere ook op andere plaatsen. Als Mozes wordt geroepen, openbaart de Heere Zich in een brandende braambos, dat doch niet verteert. Weer rook en vuur als Israel door de woestijn geleid wordt, openbaart de Heere Zich in een wolk en vuurkolom. Weer rook en vuur. De apostel vat dit alles samen in de Heere Onze God is een verterend vuur. Zelfs Mozes beeft onder het gewicht en het gezicht van deze tekenen. Hij is zelfs zeer bevreesd. Als dan Zijn vrienden reeds beven op het gezicht van Zijn majesteit, hoeveel te neer zullen de huichelaren beven en zal verschrikking hen aangrijpen. Zij zullen zeggen: Wie kan wonen bij een verheven Majesteit als deze? Wie kan wonen bij een verterend vuur? Als het dan zo is, dat de Heere ook in de door- en uitwerking van Zijn verbond in de harten, Zijn verheven majesteit zodanig openbaart, dat de mens verschrikt onder deze verhevenheid Gods, hoe zal het dan de onbekeerde in ons midden vergaan, die zonder enige indruk van de hoogte, majesteit en heiligheid Gods zijn leeft? Hoe verschrikkelijk zal het dan zijn om te vallen in de handen van de Levende God? Hoe ontzettend dat wel is, daarvan heeft de Schrift geen woorden. Vanuit deze in rook en vuur Zich openbarende God komt de vermaning tot een ieder van ons, in het bijzonder tot de onbekeerden in ons midden, opdat zij door schrik bewogen zullen worden. Wij dan wetende de schrik des Heeren, dat wil zeggen de schrik die van God uitgaat op de onbekeerde zondaar, bewegen de mensen tot het geloof in de Heere Jezus Christus. Ook Abram zal weten, dat God is een verterend vuur. Maar dan ook omgekeerd. Als God dan zo'n verheven Majesteit is, als Hij dan zulk een zieleaandacht opeist, dat zelfs de laatste snaar in Abram's ziel gespannen is, hoe neerbuigend goed is Hij dan, dat Hij, als de Heilige, met een onheilig mens een verbondsluit. Wat is het dan een sterke bemoediging om niet als de Israëlieten te zeggen: Wie zal wonen bij dit verterend vuur? Om niet weg te vluchten van die berg Sinai! Maar wat is het dan juist een sterke aansporing om bevende onder deze hemelse Majesteit dezelfde openbaring te verwachten, een openbaring n.l., die ten doel heeft Zichzelf te verbinden aan een onheilig mens. Wat was het voor Mozes een sterke vertroosting, dat het braambos wel brandde maar toch niet verteerde. Wat is het ook nu, jongens en meisjes, mannen en vrouwen, een sterke vertroosting wanneer de Heere God ook nu zegt. Op deze zal Ik zien, op de ellendige en de verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft. Wat is het een sterke vertroosting; wanneer de Heere in Zijn schrikwekkende zelfopenbaring, waarbij Hij alles voor zich henenwerpt, wat Hem in de weg staat, zegt: Ik de Heere word niet veranderd, daarom zijt gij, o kinderen Jacobs, niet verteerd.

Zien wij op Hem! Hij gaat als Eerste tussen de stukken door. Hij zweert bij Zichzelf aangezien Hij niemand heeft hoger dan Zichzelf om bij te zweren: Ik zal dit verbond houden! Ik zal Mijn beloften waar maken! Ik de Heilige, zal de onheilige geenszins onschuldig houden. Ik de Rechtvaardige, zal het recht in dit verbond handhaven. Ik de Belovende zal het Woord waar maken. Is dit niet een stuk van de vleeswording des Woords dat God Zelf tussen de stukken doorgaat alsof Hij leugenachtig zou zijn, alsof Hij één van Zijn woorden op de aarde zou laten vallen? Is dat niet een stuk van de vernedering van Christus? Want ook hier is openbaring Gods in Christus. Maar ook, wat in het verwonderlijk, dat Hij zegt: Zonder U. Abram hen ik niet compleet. Wat is het een verwondering, om hierover na te denken, daar God toch alles vindt in Zichzelf van eeuwigheid tot eeuwigheid, dat Hij het oog slaat op een mens, op een gevallen mens, op een zondaar, die hoewel geroepen en tot Zijn kind verklaard, aan allerhande ellendigheid onderworpen is. Wat is de neerbuigende goedheid Gods groot, dat

Hij tot Abram en in Abram tot de Zijnen zegt; Ik ben zonder u niet compleet. Ik kan beslist niet buiten Mijn volk, want Ik heb er Mijn hart op gezet. Vindt gij dit nu zo'n wonderlijke zaak, is dit voor u nu zo moeilijk om te geloven? Welnu, Ik zal u een teken geven. Ik zal in een rokende oven door de stukken door gaan, om het uit te roepen: Ik kan niet buiten U. Ik zal mij zeker ontfermen, zegt de Heere onze God. Gemeente, Wat is dat een sterke vertroosting. Daarin is echter ook afgebeeld de heilige ijver Gods. Want de bondgenoten wilden elkander niet alleen vertrouwen, maar ook helemaal bezitten.

In heilige ijver waakt de Heere over de heiligheid van Zijn volk. Hij wil allen, die in dit verbond begrepen zijn, helemaal alleen bezitten. Hij wil zijn Bruid helemaal voor zich alleen bezitten. Daarom waakt Hij zorgvuldig en in de afweer naar buiten, en in de tucht naar binnen, opdat Zijn verbond zou worden heilig gehouden. In deze rokende oven zien wij het brandend liefdeshart Gods om te helpen en te redden de nooddriftigen en de ellendigen. Wij lezen niet, dat Abram tussen de stukken doorgaat. O neen! Vervult Abram dan de rol van toeschouwer? Ook dat niet. Abram mag hier aanschouwen dat God voor hem doet. Zeker is, wij zagen dat de vorige keer - Abram werkzaam geweest op Gods bevel. Hij moest de stukken, dat is de tekenen van het Verbond, niet alleen toerichten maar ook bewaren en heilig houden. Abram was zeker werkzaam. Er waren- werkzaamheden in het geloof geweest. Maar, wij zagen toen ook dat, toen het aan de eigenlijke verbondssluiting toekwam Abram er buiten werd gezet; En die slaap overviel hem, Nu moet Abram het meemaken, dat God het aan Zijn beminden geeft als in de slaap. Abram moet hier leren, dat God niet op voet van gelijkheid met de andere partner omgaat. Want stel niet voor, dat God in het neerbuigen Zich gelijk stelt met de zondaar. O neen, oneindig ver uitgaande boven de mens, bevestigt God het Verbond. Dit is het eenzijdig karakter van het Verbond. Daarop hebben onze Vaders altijd de nadruk gelegd, wanneer zij handelden over de leer van het Genadeverbond, dat dat verbond een sterk eenzijdig karakter draagt. Hier nadert het woord verbond de betekenis van testament, beschikking. Hier hebben wij een schijnsel van het nieuwe verbond of testament. Hier zien wij bij alle gemeenschap, ook de grote eenzaamheid van God. Hij alleen gaat tussen de stukken door. Dan zien wij ook in één keer in machtig perspectief, de Heere Jezus Christus, in Wie dit verbond reeds werd vastgemaakt, een stroom van zonden doorwaden. Dan zien wij boven Hem de wolken van Gods toorn zich ontlasten en zien wij Hem in Zijn grote eenzaamheid aan het Avondmaal zitten. Hoor, Hij zegt: "Dit is het Nieuwe Testamant in Mijn bloed, dat voor velen vergoten wordt. Dan gaat Hij door Zijn bloed het nieuwe of eeuwige testament der genade vastmaken in Zijn dood. Dan gaat ook Hij alleen. Dan heeft Hij geen offerdieren die hij door midden kan delen om er zelf tussendoor te gaan. Neen, dan gaat Hij Zichzelf door midden delen, dan laat Hij Zichzelf opsplijten door de eeuwige toorn Gods en verzinkt Hij in de wateren van de dood en gaat Hij onder door het gewicht van de gerechtigheid Gods. Dat is Zijn grote eenzaamheid geweest. Zo zien wij, dat Hij onder dit Verbond de eeuwige vaste grondslag legt in Zijn dood door Zelf het Offer uit te maken.

Toch, hoe eenzijdig het Verbond der genade ook moge zijn, Abram is er desalniettemin bij betrokken. Hij erft de bate en de vrucht. Hij krijgt de erfenis thuis. O, ziet ge hem hier zitten in het nachtelijk duister, terwijl hij de rokende oven ziet voorbij trekken? Een schone erfenis is hem geworden, de snoeren zijn hem in liefelijke plaatsen gevallen. Wat is de inhoud en belofte van dit verbond. Geheel Kanaän waarbij de grenzen ruim genomen worden, van Egypte in het Zuiden tot aan de Oosterse rijken in het Oosten. Zo groot en uitgestrekt is het alleen onder het glanspunt van Salomo geweest.

Dit is dus de zegen, dat Abram dit land zou bezitten. Voor ons betekent het, dat de Heere Kanaän heeft uitgebreid tot het bezit van hemel en aarde, omdat dit de erfenis is van Christus. Ten zelfden dage maakte de HEERE een verbond met Abram, zeggende: Aan uw zaad zal Ik dit land geven. Wat betekent dit voor ons? Immers het is zonneklaar, dat niemand van ons in Kanaän woont. Het is zonneklaar, dat, een uitzondering misschien daargelaten, niemand van ons af stamt van Abram. Toch heeft de Kerk er alles mee te maken, toch is zij met eendere banden des geloofs omvagen. Hier mag reeds gezegd worden, dat, zoals de Heere in het verbond Kanaän aan Abram heeft beschikt, zo beschikt de Heere ons in Zijn verbond of testament der genade, Christus en al Zijn weldaden. Dit verbond is verbreed en vernieuwd, maar het is in wezen hetzelfde verbond. Het moge dan allerlei bedelingen hebben gehad, maar het is - en daarop leggen onze vaders steeds de nadruk — hetzelfde verbond, waarin het wezenlijk om dezelfde zaak gaat. Het is het een genadeverbond.

Met banden des verbonds heeft God ons omvagen vanaf onze geboorte. Het Doopsformulier zegt, dat onze kinderen reeds als lidmaten der gemeente behoren gedoopt te wezen. Zij worden geen lid, maar zij waren het al. De Heere heeft dit verbond met Abram voortgezet, via de Christus, tot in de heidenwereld toe.

Nu worden wij, als wij het doopsformulier goed lezen, met twee erfenissen geboren. Onze eerste erfenis is uit Adam. Daarvan zegt het doopformulier, dat wij met onze kinderen in zouden ontvangen en geboren zijn, zodat wij in het Rijk van God niet kunnen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden. Daarvan spreekt de Doop zeer duidelijk. De Doop wijst in deze enkele druppels water de onreinheid onzer zielen aan en bepleit de noodzakelijkheid van de wedergeboorte. In de tweede plaats, worden wij geboren met de erfenis van de belofte van de drie enige God, van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Wanneer gij wilt weten, hoe groot die erfenis wel is, moet u maar eens lezen in het doopformulier, wat de Vader belooft, wat de Zoon belooft en wat de Heilige Geest belooft.

Er zijn mensen, die zeggen: Dat kan niet want een mens kan geen twee erfenissen hebben. Het is of de een, of de ander! Er zijn ook vele voorbeelden te noemen van mensen, die deze spanning hebben opgelost en gezegd hebben: Neen, met de erfenis van Adam hebben wij niets te maken. Wij en onze kinderen hebben alleen maar de erfenis van Christus, en zij beschouwen zichzelf als gelovig op grond van de Doop. Spreek met deze mensen niet over de erfschuld en de erfsmet. Spreek met hen over de noodzakelijkheid van de wedergeboorte en de bekering en het geloof. Men is gelovig. Dit is een geslacht, dat rein is in eigen ogen, maar van hun drek niet is gewassen. Zij zijn bij dezen gewaarschuwd! Aan de andere zijde is er een geslacht dat zegt: Wij hebben alleen de erfenis van Adam, maar de erfenis van Christus wordt niet voorgesteld. Gij moogt dan wel met uw kinderen spreken over de erfenis van Adam, over hun vijandschap en doodstaat, maar gij moogt met hen niet spreken over de beloofde erfenis in Christus. Wat zou een onbekeerd mens hebben aan de belofte des Heeren? Zij hebben de spanning aan de andere kant doorbroken, en zij werpen het verbond de belofte des verbonds overboord, uit vrees dat de bevindelijke inlijving in Christus zou worden overbodig gemaakt. Die vrees is te verstaan, vooral in onze tijd. Onder hen is een geslacht, dat van zichzelf getuigt, dat het niet van hun drek gewassen is. Maar ook deze voorstelling is gevaarlijk, omdat deze de weg naar Gods verbondsschatten en geheimen verspert. Dan wordt de weg geblokkeerd in eigengemaakte vroomheid en de ondergang van zichzelf en van de kinderen bevestigd en verzegeld. Wat wordt dan vergeten? Wel de wraak des Verbonds!

Hoe noodzakelijk het ook is om bevindelijk in dit verbond en in de verbondsgeheimen ingeleid te worden, voorop sta, dat de weg daarheen niet versperd dient te worden. 'Wij hebben dus in alle ernst te handhaven, dat wij en onze kinderen geboren worden onder de erfenis van Adam en onder de belofte Gods.

Nu is het nodig dat dit verbond wordt bevestigd. Wat is ons nodig, dat wij er op letten, dat het Gods verbond is. Abram had voor zichzelf aan de tekenen geen houvast en kracht, totdat God tussen de tekenen doorging. Nu zien wij plots waarop het vastzit bij menigeen. Men wil of van de Doop niet weten, of men overschat de Doop, omdat men in beide gevallen de God der tekenen niet nodig heeft. Abram kreeg vastigheid, toen God Zelf tussen de stukken doorging. Nu is het niet de bedoeling, dat deze verbondssluiting met elk mens afzonderlijk herhaald wordt. Dit verbond is eenmaal gesloten. Maar dit eenmaal gesloten verbond blijft Gods verbond d.w.z. dat Hij het in de gedachten in Zijn hand houdt, ook in de toepassing. God gebruikt dit verbond als een vorm, waarin en waarbinnen Hij de verbondsgeheimen wil verklaren. Juist daar brengt God in de laatste ernst ons de erfenis van Adam onder de ogen en juist daar leert de mens de erfenis van Adam te aanvaarden. Juist daar ondertekent hij voor zichzelf, niet alleen uitwendig, maar ook inwendig met zijn eigen hart. Ik ben een kind des toorns, die in het Rijk van God niet komen kan, tenzij dat ik van nieuws geboren word. O, waar deze erfenis van Adam wordt aanvaard in boetvaardigheid en bekering, gaat de erfenis van Christus op zulk een wondere wijze open! Want de Heilige Geest is er op uit, opdat wij datgene, wat wij in Christus in de belofte hebben, ook in de werkelijkheid van Hem zullen ontvangen. De Heilige Geest is er op uit, vanuit Christus te bedienen. Zie, dit geeft in de praktijk twee kinderen des Verbonds, n.l. kinderen, in wie door Gods onwederstandelijke roeping deze heerlijke werkelijkheid des Geestes in het hart bevindelijk wordt verklaard, en kinderen, die deze aangeboden Christus van ganser harte verwerpen. Onderzoek uzelf!

Abram was er ten diepste bij betrokken, want hij ontving de beschikking Gods. Wat wordt het dan groot, wanneer wij God in Zijn tekenen ontmoeten in de Doop en het Avondmaal. Dan bevestigt God Zijn verbond ook aan ons! Dan wordt het al maar wonderlijker, omdat het alleen maar ontvangen is. Het is genade voor genade. Abram ontvangt het verbond in het geloof. Let ge op dat laatste? In het geloof. Hij ontving het heerlijk verbond in het geloof. In dit verbond is alles gave. Want als iemand zegt: Ach, ik heb alleen maar ongeloof, en waar zal ik nu dit geloof vandaan halen?, dan mag ik u wijzen op de heerlijke inhoud van dit verbond. Ook het geloof is een gave van dit verbond. Als iemand daar mee zit, mag hij nu zijn knieën buigen en zeggen: O God, wil me uit dit verbond ook deze gave geven, n.l. het geloof. Maar dit geloof is ook een eis, een roeping.

Gij allen zijt ernstig geroepen, zoals het Doopsformulier zegt, om deze enige God aan te hangen, lief te hebben, te betrouwen van ganser harte, van ganser ziele en met alle krachten. God eist het van een ieder van ons. Hij heeft er recht op om op Zijn Woord geloofd te worden. Het is zelfs zo ernstig gemeend, dat Zijn verbondswraak intreedt wanneer dit verbond niet in het geloof wordt ontvangen. Deze worden als onvruchtbare ranken af gesneden. Zijn ontzettende verbondswraak — lees de Teellincks! — gaat over allen, die in dit genadeverbond, de God des Verbonds en de Middelaar des Verbonds verwerpen. Daarom heb ik u te waarschuwen. Want zo rijk als de inhoud van dit Verbond is, zo ontzettend is ook Zijn wraak.

Daarom: zie, Zijn hand hangt nog van de hemel tot aan de aarde. De profeet zegt: Geef den Heere de hand en kom tot Zijn heiligdom. Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten die Mijn verbond houden.

Er is nog plaats. Gij wordt nog geroepen tot deze God des Verbonds. De enige vastigheid van dit verbond is voor het geloof de God des Verbonds. De Heere zegt tot allen die én de erfenis van Adam én de erfenis van Christus leerden aanvaarden, dat de vastigheid van het verbond niet ligt bij hen, ook niet in hun geloof, nog minder in hun schommelingen, maar in Hem, de Verbondsgod Zelf. Want Hij zegt tot al Zijn kinderen: Bergen mogen wijken en heuvelen mogen wankelen, maar het Verbond Mijns vredes in deze Middelaar, zal niet wijken en zal niet wankelen. Ter vastmaking van dit verbond heeft God een eed gezworen. Daarom noemt Hij dit verbond een zoutverbond, d.w.z. een verbond, waarbij het zout dienst doet om én de vriendschap te bestendigen, zoals bij de Arabieren, èn om het bederf te weren. Dat wijst op gemeenschap én duurzaamheid. Hij zal gewis doen, wat Hij heeft beloofd. Zo dan vertroost elkander met deze woorden.

Amen.

Psalm 111: 4, 5, 6.